

Instytut Śląski

Serla V

Komunikat Nr 17

Serla V

Śląski kalendarz historyczny

Zadaniem „Śląskiego Kalendarza Historycznego”, ukazującego się co miesiąc w formie komunikatów Instytutu, jest podanie ważniejszych wydarzeń z dziejów Śląska.

Fakt, że będzie to bodaj pierwsza tego rodzaju polska próba ujęcia przeszłości Śląska oraz trudności zebrania potrzebnego materiału historycznego mogą spowodować, że w kalendarzu tym będą niedociągnięcia względnie braki, zwłaszcza w dziedzinach, które nie są jeszcze należycie w literaturze naukowej opracowane. Stąd prośba do wszystkich, którzy braki zauważą, o komunikowanie ich Instytutowi Śląskiemu (Katowice, ul. Warszawska 37).

S i e r p i e ń

1. 1923

Żałożenie Związku Spółdzielni Śląskich w Opolu.

2. 1297

W dokumencie wystawionym w Ostrawie wyznaczają książę Mieško, cieszyński i biskup Teodoryk z Ołomuńca **bieg rzeki Ostrawicy jako granicę swych ziem.**

4. 1506

Zygmunt Jagiellończyk, wybrany królem polskim, **opuszcza Śląsk**, którego był namiestnikiem z ramienia brata swego, Władysława, króla czeskiego.

4. 1569

Odkrycie galmanu w okolicach Tarnowskich Gór. Galmanu używano wówczas do wytwarzania mosiądzu. Wznowienie kopalnictwa tej cennej rudy nastąpiło na Śląsku w początkach 18 w.

7. 1844

Urodził się ks. **Rudolf Lubecki**, współpracownik „Katolika” i innych pism polskich, założyciel w roku 1865 razem z ks. Damrotem „Towarzystwa Polskich Górnoślązaków” we Wrocławiu. Zmarł 20. II. 1891.

8. 1844

Urodził się **Wawrzyniec Hajda**, niewidomy śląski poeta ludowy i działacz oświatowy. Zmarł 25. III. 1923.

8. 1906

Śmierć Franciszka Chrószcza w Pszowie, ofiary niemieckiej ustawy zabraniającej budowania na ziemi pochodzącej z parcelacji domu. Chrószcz doprowadzony do rozpacz, wystrzałem kładzie trupem pruskiego żandarma, po czym sam odbiera sobie życie.

9. 1820

Umiera ks. **Jan Brzuska**, proboszcz polski w Strumieniu na Śl. Cieszyńskim, walczący skutecznie z czeszczyzną, panoszącą się w życiu kościelnym.

10. 1904

Zaczyna na Śląsku obowiązywać **ustawa, zabraniająca budowania domu** na ziemi pochodzącej z parcelacji. Następstwem jej była m. i. tragiczna śmierć Franciszka Chróścza.

10. 1920

Polska obejmuje przyznaną jej część **Śląska Cieszyńskiego**.

12. 1669

Król polski, Jan Kazimierz, uchodząc przed szwedzkim „potopem” przybywa do Nysy a następnie do Głogówka.

12. 1669

Przedstawiciele stanów śląskich składają **hołd biskupowi wrocławskiemu** Karolowi Ferdynandowi, **bratu króla polskiego** Jana Kazimierza.

13. 1824

Urodził się **Paweł Stalmach**, najwybitniejszy działacz narodowy Śląska Cieszyńskiego, założyciel „Gwiazdki Cieszyńskiej” i „Macierzy Szkolnej”. Umarł 13. XI. 1891.

15. 1257

Śmierć św. Jacka Odrowąża, pochodzącego z miejscowości Kamień (pow. strzelecki) na Górnym Śląsku. Święty ten ma przydomek patrona ziemi śląskiej.

15. 1865

Urodził się **Paweł Dombek**, działacz narodowy, redaktor „Katolika”, poseł do parlamentu niemieckiego. Umarł 10. X. 1925.

15. 1882

Śmierć Karola Miarki, ur. 22. X. 1825, czołowego przywódcy odrodzenia narodowego Górnego Śląska, długoletniego redaktora „Katolika”.

15. 1891

Urodził się **Alfons Zgrzebniok**, komendant śląskiej POW w czasie I. i II. powstania. Umarł w r. 1937.

16. 1886

Urodził się **Augustyn Świder**, poeta ludowy i działacz polityczny, uczestnik powstań. Zmarł 2. II. 1923.

17. 1919

W nocy z 16. na 17. sierpnia wybucha **pierwsze polskie powstanie ludowe na Górnym Śląsku**, które zwłaszcza w powiatach rybnickim i pszczyńskim mogło zanotować szereg poważnych sukcesów. Powstanie stłumiły niemieckie oddziały wojskowe po tygodniu.

17. 1939

Umiera **Wojciech Korfanty**, ur. 20. IV. 1875, długoletni przywódca ludu polskiego na Górnym Śląsku, komisarz Rządu Polskiego podczas plebiscytu górnośląskiego, dyktator III. Powstania Śląskiego.

18. 1231

Umiera w Raciborzu książę krakowski **Władysław Laskonogi**.

19. 1625

Umiera Fryderyk Wilhelm, **ostatni książę cieszyński** z linii piastowskiej. Po jego śmierci rządzi księstwem jego siostra Elżbieta Lukrecja.

19./20. 1920

Wybuch II. powstania śląskiego. Powstanie to rozmiarem przewyższało znacznie powstanie I. Zakończyło się sukcesem Polaków, gdyż Komisja Międzysojusznicza spełniła ich żądania, usuwając zniewidzoną niemiecką policję.

20. 1683

Król polski **Jan III Sobieski** w drodze pod Wiedeń zatrzymuje się w **Piekarach**, składając wota u stóp Matki Boskiej Piekarskiej.

20. 1808

Urodził się ks. **Bernard Purkop**, publicysta, redaktor „Zwiastuna Górnos Śląskiego”. Umarł 10. III. 1882.

21. 1919

Ginie **Wincenty Janas**, ur. 21. I. 1891, nauczyciel, działacz społeczny, zamordowany przez bojówki niemieckie w czasie I. powstania śląskiego.

21.-23. 1683

Jan III. Sobieski, w drodze pod Wiedeń, **przechodzi z wojskami polskimi przez Górny Śląsk**, zatrzymując się m. i. w Bytomiu, Gliwicach i Raciborzu.

23. 1821

Odlączenie od diecezji krakowskiej dekanatów pszczyńskiego i bytomskiego i ich włączenie do diecezji wrocławskiej papieską bullą „de salute animarum”. Przynależność obu tych dekanatów do polskiej diecezji była jednym z głównych czynników utrzymania ich polskiego charakteru.

24. 1109

Początek oblężenia Głogowa przez władcę niemieckiego Henryka V. Dzięki męstwu załogi Głogów obronił się mimo zdradzieckich niemieckich sposobów walki.

24. 1848

Ks. Szafranek przedkłada sejmowi pruskiemu w Berlinie **petycję pół miliona Górnos Ślązaków w sprawie języka polskiego**. Było to pierwsze poruszenie narodowej kwestii Polaków górnos Śląskich na szerszej arenie politycznej.

24. 1920

W wyniku II. powstania śląskiego utworzono z rozkazu Komisji Międzysojuszniczej **w miejsce niemieckiej policji „Policję Górnego Śląska”**, złożoną z Polaków i Niemców.

24. 1927

Umiera **Janina Omańkowska**, ur. 1858, redaktorka, działaczka narodowa na Górnym Śląsku. posłanka do Sejmu Śląskiego.

25. 1219

Poświęcenie kościoła klasztornego w Trzebnicy. W klasztorze trzebnickim przez długie wieki zakonnice pochodziły z rodzin polskich.

25. 1889

Założenie Związku wzajemnej pomocy dla robotników górniczych i hutniczych na Górnym Śląsku. Siedzibą Związku stał się Bytom. Związek był pierwszą trwałą reprezentacją polskich robotników na Górnym Śląsku. Organem związku był dodatek do Katolika: „Praca”. Związek Wz. Pom. zlał się w r. 1909 ze „Zjednoczeniem Zawodowym Polskim”, obejmującym wszystkich polskich robotników w Rzeszy.

28. 1685

Urodził się **Jan Muthmann**, pochodzący z pod Byczyny, pastor cieszyński, pisał religijne książki w języku polskim.

28. 1773

Deklaracja rządu pruskiego, mocą której na Górnym Śląsku mają być zakładane **nowe kolonie (osady), z niemieckimi osadnikami**. Była to t. zw. „kolonizacja fryderykowska”, zamiar germanizacyjny na wielką skalę, który się nie udał.

28. 1876

Ustawa niemiecka, wprowadzająca język niemiecki jako wyłącznie **urzędowy** do urzędów i sądów.

29. 1336

Ks. **Bolko ziębicki** uznaje się **czeskim lennikiem**.

29 1526

Król czeski i węgierski Ludwik, ostatni Jagiellończyk, ginie śmiercią bohaterską w walce z Turkami pod Mohaczem. Królem Czech zostaje Ferdynand Habsburg. W ten sposób **Śląsk dostaje się pod panowanie Habsburgów**, pod którym przebywa do r. 1742, względnie do r. 1918, jeżeli chodzi o Śląsk cieszyński i opawski.

29. 1891

Urodził się **Stefan Marian Stoiński**, kompozytor, zasłużony długoletnią działalnością na Śląsku muzyk i etnograf. Umarł 26. XII. 1945.

30. 1228

Henryk Brodaty, książę śląski, staje się **panem Krakowa** i zasiada na stolicy wielkoksiążęcej.

U w a g a : Zezwala się na przedruk lub dowolne wykorzystanie komunikatów dla celów prasowych z podaniem źródła.